

MINUN LUOKASSANI EI KIUSATA

SKOLARS
Finland

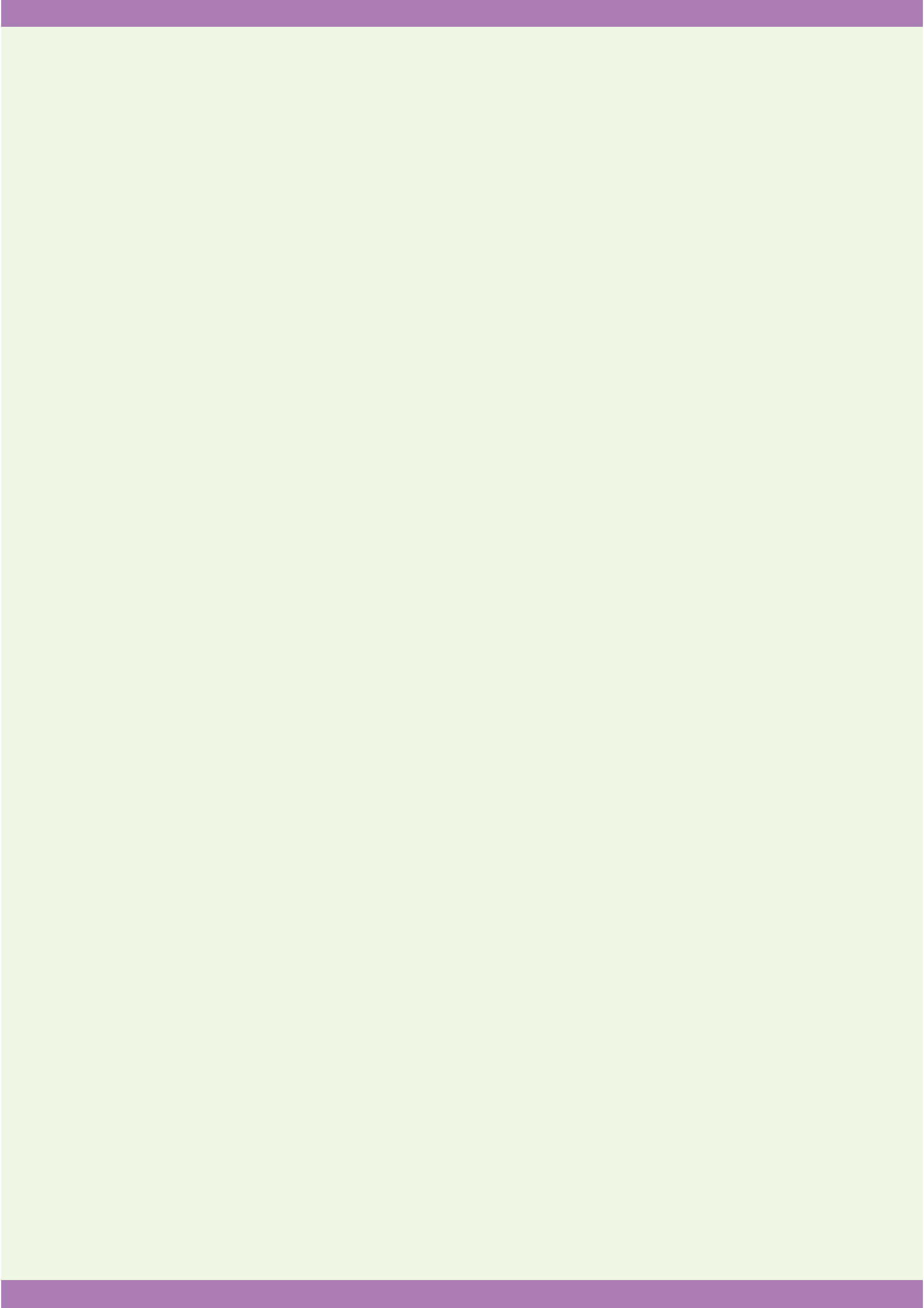
www.skolarsfinland.fi

VASTUU ON AINA OPETTAJALLA

”Minun luokassani ei kiusata”. Tämän voin allekirjoittaa opettajana omasta puolestani, voitko sinä? Valitsin tarkoituksella sanamuodon ”minun luokassani”, sillä päävastuu kiusaamisen hoitamisessa ja lopettamisessa on sinulla. Me opettajat olemme lasten kanssa monta tuntia päivässä ja näiden tuntien aikana meidän tulee varmistaa, että lasten koulupäivä sujuu mahdollisimman turvallisesti. On kauris ajatus sanoa, että ”meidän luokassa”, mutta siinä vastuu siirretään osittain lapsille. Riidat lapset voivat selvittää keskenään, mutta kiusaamisen lopettamiseen tarvitaan aina aikuinen!

Minua on kiusattu lapsena paljon ja juuri siksi olen niin vahvasti kiusattujen puolella. Osaan samaistua heihin. Pysin hoitamaan tilanteet mahdollisimman nopeasti, riippuen toki tapauksesta, mutta yleensä päivissä tai muutamassa viikossa. Sen jälkeen seurailen tilannetta ja puutun välittömästi uudestaan, jos huomaan kiusaamisen jatkuvan. Ei ole yhtä oikeaa tapaa, miten kiusaaminen saadaan loppumaan, sillä kaikki lapset ja tapaukset ovat erilaisia. Pitää vain osata löytää oikea lähestymistapa tai ainakin etsiä niin kauan, kunnes sopiva löytyy. Kun haluaa oikeasti ratkaista ongelman ja on aidosti kiusatun tukena, asia saadaan kyllä kuntoon. Myös kiusaajaa ei saa unohtaa, sillä hänkin tarvitsee apua. Jos me opettajat ummistamme silmämme kiusaamiselta, olemme menneet pahasti metsään omassa ammatinvalinnassamme.

Entä jos kiusaamisen kohteena olisit sinä tai oma lapsesi? Ummistaisitko silmäsi myös silloin?

TAPAUS 1: MAAHANMUUTTAJA LUOKASSA

Aloitin syksyllä viidennen luokan opettajana ja tarjosin vanhemmille lyhyttä palaveriaikaa, jotta saisin nopeasti käsityksen heidän lapsestaan jo heti koulun alkaessa. Luokassamme oli yksi tumma maahanmuuttaja-poika, olkoot hänen nimensä vaikka Taner. Palaverissa oli surullista kuulla Tanerin vanhemmilta, että heidän poikaansa oli kiusattu jo ensimmäisestä luokasta lähtien. Taner, luokan kohteliain ja auttavaisin poika, oli joutunut kärsimään kiusaamisesta neljän vuoden ajan. Tällä luokalla oli ollut koko ajan sama opettaja. Kysyin, tiesikö opettaja tästä ja miten asiaan suhtauduttiin. Sain vastaukseksi, että tiesi, mutta ei vain saanut kiusaamista loppumaan.

Voitte uskoa, että laadin sotasuunnitelman heti samana iltana. Seuraavana päivänä haastattelin luokan tyttöjä ja kyselin heiltä, olivatko he huomanneet, että Taneria olisi kiusattu. Kaikki myönsivät, että yksi toinen poika, Make, oli kiusannut Taneria melko usein haukkumalla. Sovimme tyttöjen kanssa, että he tulevat kertomaan minulle, jos näkevät jotakin, ja että he alkavat tästä lähtien viettää enemmän aikaa Tanerin kanssa. Tytöille se sopi, ja he olivat heti juonessa mukana. Nyt en ollut enää yksin, vaan meitä oli neljätoista. Sitten juttelin kahden kesken Tanerin kanssa ja lupasin auttaa häntä. Sanoin, että kiusaaminen saadaan varmasti loppumaan, kunhan hän antaisi minulle hiukan aikaa siihen. Vasta tämän jälkeen pidin tiukan keskustelun Maken kanssa ja sanoin pitäväni tilannetta koko ajan silmällä. Ilmoitin asiasta myös muille pojille. Sovimme muiden poikien kanssa, että he varmistaisivat, että Taner otettaisiin mukaan porukkaan ja peleihin.

Sitten eräänä päivänä Make sai jälki-istuntoa toiselta opettajalta, ja Taner oli samaan aikaan tukiopetuksessa kanssani. Me kaikki kolme olimme siis samassa luokassa. Katselin sivusilmällä suuttumuksesta puhisevaa Makea, kun otin lautapelin esille ja sanoin Tanerille kuuluvasti, että nyt pelattaisiin hauskaa peliä. Sitten kysyin, tulisiko Makekin mukaan pelaamaan kanssamme, ja yllättäen hän tuli. Ensimmäisen erän jälkeen sain jo vetäytyä sivuun, koska pojat pelasivat peliä kahdestaan innosta puhkuen. Kun jälki-istunto oli ohi, sanoin Makelle, että tämä voisi lähteä kotiin. Hän kysyi, saisiko jäädä Tanerin kanssa pelaamaan vielä hetkeksi aikaa. Ja näin syntyi ystävyys, joka kestää edelleen.

Tämä kiusaamistapaus ratkesi neljän vuoden kärsimysten jälkeen noin kolmessa viikossa. Minun olisi ilmeisesti pitänyt järjestää jälki-istunto ja tukiopetus vielä aikaisemmin.

Ja mitä tässä tapauksessa tein?

1. Otin selvää kiusaamisen taustoista (haastattelut), jotta olisin paremmin perillä tilanteesta ja voisin hyödyntää toisten tekemiä havaintoja. Usein kiusaaminen tapahtuu lapsiporukassa opettajan silmien ulottumattomissa, joten lapset saattavat tietää asiasta enemmän kuin aikuinen.
2. Kehotin joitakin oppilaita pitämään tilannetta silmällä. Tässä tapauksessa aluksi tyttöjä, sillä en ollut vielä varma, ketkä pojista saattoivat olla mukana kiusaamassa.
3. Tein kiusatulle lupauksen siitä, että kiusaaminen saadaan loppumaan. Näin sitouduin asiaan itsekin. Lupauksethan on pidettävä.
4. Juttelin sekä kiusatun että kiusaajan kanssa kahden kesken. Kiusaajan kanssa jutellessa vetosin tunteisiin, että miltä hänestä tuntuisi, jos hän olisi samassa tilanteessa, ja varoitin myös, että tätä asiaa ei enää katsottaisi sormien läpi. On tärkeää, että molempien tahojen kanssa jutellaan kahden kesken! Se vie enemmän aikaa, mutta antaa kiusatulle turvallisemman ympäristön kertoa asioista. En suosittele, että kiusattu ja kiusaaja/kiusaajat laitetaan heti saman pöydän ääreen keskustelemaan.
5. Löysin sopivan tilanteen, jossa saatoin yrittää saattaa poikia yhteen, pelaaminen jälki-istunnossa. Tämä onnistui tuurilla ja ehkä siksi, ettei ketään muita ollut paikalla, joten kiusaajan ei tarvinnut esittää mitään.

KIUSAAMISKYSELY

Nimi _____

Kiusaaminen on sitä, että toista vahingoitetaan jatkuvasti teoilla tai sanoilla. Riitely tai erimielisyydet eivät ole kiusaamista.

1. Kiusataanko sinua?

Kyllä   Ei

a) Jos kiusataan, niin kuka kiusaa?

_____

b) Jos kiusataan, niin miten?

_____

_____

c) Ovatko aikuiset puuttuneet kiusaamiseen?

Kyllä   Eivät

d) Ovatko aikuiset puuttuneet kiusaamiseen mielestäsi riittävästi?

Kyllä   Eivät, haluaisin enemmän apua.

2. Oletko sinä kiusannut? Jos kyllä, niin miten?

_____

3. Onko luokallasi tai koulussa joku, jota kiusataan? Kuka kiusaa ja miten?

_____

_____

4. Onko sinulla riittävästi kavereita?

Kyllä   Ei

Kiusaamiskysely kannattaa tehdä säännöllisesti eikä vain kerran tai kaksi vuodessa, sillä tilanteet muuttuvat koko ajan. Tee siitä sellainen tapa, joka suoritetaan vaikka kuukauden tai parin välein, jolloin lapset huomaavat, että sinä valvot tilannetta luokassanne. Näin mahdollinen kiusaaja saattaa miettiä kahdesti ennen kuin rupeaa tekoihin, ja kiusattu saa säännöllisten kyselyjen avulla tilaisuuden kertoa tapahtumista. Kyselyn tekeminen vie opetukselta vartin, mutta sen vaikutus voi olla arvokkaampaa kuin yhdenkään opettamasi matemaattisen kaavan tai historiallisen vuosiluvun.

Jos saatte luokallanne niin sanotusti puhtaat paperit, kerro se innosta puhkuen lapsille. Sen jälkeen voisitte esimerkiksi kiinnittää luokkanne oven ulkopuolelle julisteen, jossa lukee "Meidän luokassa ei kiusata". Näin muut luokat haluavat todennäköisesti ottaa teistä mallia, ja hyvä vaikutus leviää. Kun pidät säännöllisiä kyselyjä, voit muistuttaa lapsia, että juliste lähtee pois, jos tilanne muuttuu.

Muistuta lapsia myös siitä, että sinulle voi aina tulla juttelemaan henkilökohtaisesti. Ja eihän sinulla ole siinä tilanteessa kiire kahville opettajanhuoneeseen? Voi olla nimittäin, että toista kertaa lapsi ei lähesty sinua.

MITÄ ON KIUSAAMINEN, JA MITÄ SIITÄ AIHEUTUU?

Kun luokassa ilmenee ongelmia, paras keino asian hoitamiseen on ehdottomasti lasten kanssa jutteleminen. He kuuntelevat mielellään, varsinkin jos kerrot, että sinulla on jotakin hyvin tärkeää asiaa heille. Ja jos muutos on heidän käsissään, he yleensä haluavat tehdä kaiken voitavan. Näin minulle on ainakin tapahtunut oppilaiden kanssa, oli asia mikä tahansa.

Kerran, kun jouduin hoitamaan eräällä luokalla pitkään jatkunutta kiusaamista, päätin ihan aluksi pitää koko porukalle oppitunnin kiusaamisesta. Analysoimme yhdessä, mitä on kiusaaminen, ja kerroin heille rehellisesti, mitä kaikkea kiusaamisesta voi aiheutua sekä kiusaajalle että kiusatulle. He kuuntelivat hyvin vakavana, sillä minunkin olemukseni oli vakava, mutta he osallistuivat silti aktiivisesti keskusteluun. Tällä infotunnilla minun tarkoitukseni oli herätellä heitä, saada pysähtymään ja pohtimaan asiaa. Sen jälkeen huomasin, että muutosta oli alkanut tulla jo ensimmäisestä päivästä lähtien.

Opeta lapsille, mitä tarkoittaa kiusaaminen, sillä varsinkin pienemmillä lapsilla on joskus sellainen käsitys, että kaikenlaiset riitatilanteetkin, joissa tulee paha mieli, ovat kiusaamista. Opeta lapsia puhumaan oikeilla nimillä, onko kyse riidasta, erimielisyydestä vai kiusaamisesta. Näin varmistat sen, että lapsi ei puhu kotona kiusaamisesta, sillä vanhemmat ovat aika herkkiä tälle sanalle ja ottavat sinuun heti yhteyttä, vaikka todellisuudessa mitään vakavaa ei olisi tapahtunut.

Mitä on kiusaaminen?

Kiusaaminen on sitä, että samaa ihmistä vahingoitetaan toistuvasti teoilla tai sanoilla. Kiusaaminen voi olla näkyvää, kuten lyömistä, haukkumista, potkimista, tönimistä, naurunalaiseksi tekemistä, juoruilua, pakottamista, tavaroiden särkemistä ja sosiaalisessa mediassa kiusaamista. Voi esiintyä myös hienovaraista piilokiusaamista, kuten yksin jättämistä ja porukan käännäyttämistä yhtä vastaan. Lapsille on hyvä korostaa, että kiusaaminen on tahallista ja toistuvaa, se ei ole yhden kerran riitelyä. Kiusaaminen ei myöskään ole tasa-arvoisten ja yhtä voi-

makkaiden nahistelua, vaan että kiusattu on jollakin tavalla heikommassa asemassa. Korosta, että rajua leikkikään ei ole hyväksyttävää, jos molemmat eivät ole siinä vapaaehtoisesti mukana.

Mitä kiusaaminen voi aiheuttaa?

Kiusaaminen voi vaikuttaa lapseen niin, että hän ei enää viihdy koulussa. Opiskelu kärsii, lapsi tuntee olonsa yksinäiseksi ja pahimmassa tapauksessa lapsella voi olla itsetuhoisia ajatuksia. Lapsella voi alkaa olla stressiä, univaikeuksia tai muita oireita. Kiusaaminen jättää lähes aina ikävät jäljet, ja ihminen voi kärsiä heikosta itsetunnosta sekä itseluottamuksesta ja tuntea olonsa riittämättömäksi muiden silmissä. Toisiin ihmisiin voi olla vaikea luottaa, jos koko nuoruusikä on kiusattu.

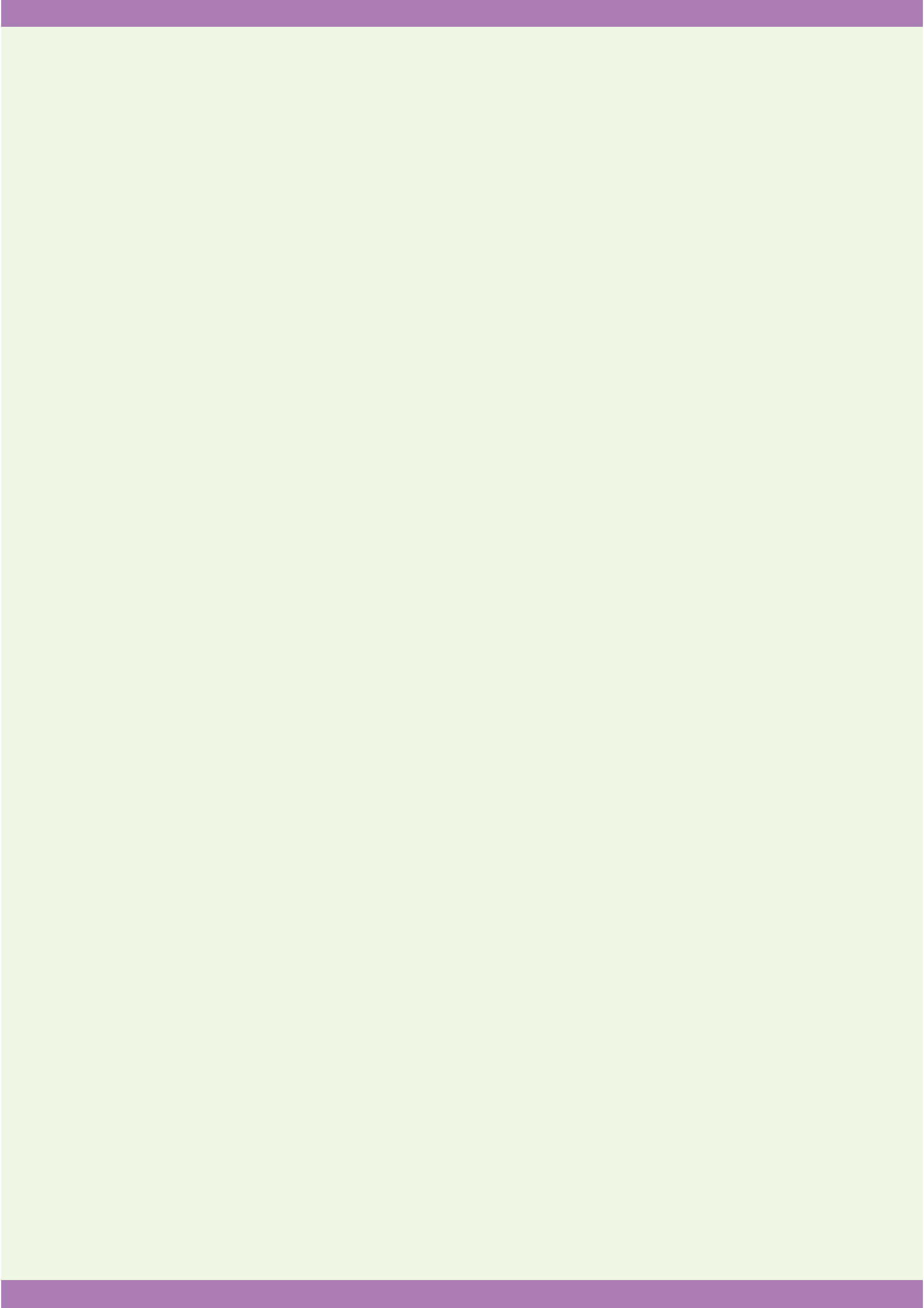
SUOJELETKO KIUSAAJAA, KIUSATTUA VAI ITSEÄSI?

Silitätkö vai torutko kiusaajaa kasvatuskeskustelussa? On uskomatonta, että nykypäivänä varjellaan sitä, ettei kiusaajalle tulisi paha mieli ojentamisesta.

On myös käsittämätöntä, että usein kiusattu joutuu luovuttamaan aikuisten tuen puuttuessa ja vaihtamaan kiusaamisen takia koulua. Näin tapahtuessa koulun aikuiset voivat olla hyvin pettyneitä itseensä. Eikö kymmenen aikuista oikeasti pärjää yhdelle lapselle tai nuorelle, joka oman pahan olonsa takia on alkanut kiusata muita? Silloinhan aikuiset myöntävät, että he ovat avuttomia pienen lapsen edessä. Selittely ajanpuutteesta tai muu lässytys eivät näissä tilanteissa auta. Ne eivät auta kiusattua, kiusaajaa eivätkä kiusaajan seuraavaa uhria.

Kiusaamistapauksissa huomio tulee kohdistaa eniten kiusattuun, jotta hän tuntisi olevansa turvassa ja vahvoissa käsissä. On hyvä muistaa, että kiusaajakaan ei tee tekojaan välttämättä ilkeyttään, sillä haluan edelleen uskoa, että kiusaajaksi tullaan lähinnä huonosta kotikasvatuksesta, elleivät synnä ole sitten mielenterveydelliset ongelmat. Silloin pitää olla myös kiusaajan tukena ja etsiä sopiva lähestymistapa, jolla toisen saa ymmärtämään ilkeiden tekojensa merkityksen.

Ja me aikuiset, opettajat, emme saa suojella itseämme vain sen pelossa, että minkälaiset vanhemmat saamme kiusaajan puolelta vastaan. Emme saa pelätä sitä, kuinka paljon kiusaamisen lopettaminen voi viedä meiltä aikaa, joudummeko valvomaan lapsia huolellisemmin tai käymään pitkiä keskusteluja välituntisinkin. Sehän on juuri sitä meidän työtämme parhaimmillaan! Haluatko, että kymmenen vuoden päästä sinua kiitetään sosiaalisessa mediassa vai kerrotaan, ettet koskaan tehnyt asian eteen yhtään mitään, koska pelkäsit kiusaajalapsen vanhempia tai lasta itseään?

TAPAUS 2: KINGI LUOKASSA

Olin kolmen viikon ajan sijaisena neljännellä luokalla. Sain ensimmäisellä työviikolla erään pojan äidiltä viestin, että voisinko pitää hänen poikaansa silmällä, sillä tilanne on mennyt kuulemma syksyn aikana tosi pahaksi, ja hänen lapsensa ei halua eikä uskalla enää mennä kouluun. Kun kysyin tarkemmin syytä, hän vastasi, että eräs luokan poika kiusaa hänen poikaansa koko ajan. Jotenkin osasin odottaa, kenet hän mainitsisi, sillä luokan Kingiä ei voinut olla huomaamatta. Muut oppilaat kutsuivat tätä poikaa Kingiksi, ja etenkin hän itse nimitti itseään sellaiseksi.

Heti seuraavana päivänä juttelin kiusatun kanssa, olkoot vaikka Martti nimeltään. Martti oli hyvin hiljainen ja arka poika, joka ei sanonut minulle juuri mitään – hän ei halunnut myöntää, että häntä kiusataan. Kaikki tieto, mitä minulla oli, tuli hänen äidiltään. Lupasin hänelle silti, että yrittäisin ehtiä hoitaa kaiken ennen sijaisuuteni loppumista. Äidin mukaan Martti jätettiin usein yksin, Kingi käännnytti koko luokan häntä vastaan, eikä kukaan enää halunnut viettää aikaa Martin kanssa. Kingi myös haukkui Marttia kaikkien kuullen, ja Martille naurettiin. Kotona Martti itki ja sanoi, ettei enää kestä koulua. Kun kysyin, mitä koulussa oli tehty asian eteen, äiti sanoi, ettei juurikaan mitään. Opettaja oli kuulemma joskus jututtanut Kingiä, mutta koska pojan vanhemmat eivät olleet kovin yhteistyöhaluisia ja uskoivat vain oman poikansa sanoja, puhuminen heidän kanssaan oli ollut kuulemma mahdotonta. Kun juttelin naapuriluokan opettajan kanssa tästä, hän sanoi, että ovat kuulemma yrittäneet hoitaa tapausta, mutta opettaja ei uskalla käydä pojan vanhempia vastaan ja taitaa hyssyttellä asiaa.

Samana päivänä, kun olin jutellut Martin kanssa, haastattelin myös tyttöjä porukalla. Tytöt kertoivat erilaisia esimerkkejä, miten Marttia oli kiusattu näiden kolmen vuoden aikana. Kun kysyin tytöiltä, miten he itse olivat toimineet Martin kanssa, he

myönsivät, että hekin olivat jättäneet hänet yksin ja naurullaan tukeneet Kingin toimintaa. Kehuin heitä rehellisyydestä ja pyysin heitä välittömästi muuttamaan tapojaan, sillä eiväthän he haluaisi olla kiusaajia.

Seuraavaksi suunnistin puukäsityöluokkaan, jossa pojilla oli käsitöitä. Minun työpäiväni oli jo päättynyt, mutta jututin kahden tunnin ajan jokaista poikaa henkilökohtaisesti ja minulle selvisi, että lähes jokainen heistä oli ollut Kingin tukena sortamassa Marttia. Kaikki eivät olleet haukkuneet Marttia, mutta jotkut olivat olleet hiljaisia hyväksyjiä. Kun sain heistä jokaisen ymmärtämään, että he olivat toimineet väärin ja näin ollen olivat itsekin kiusaajia, jokainen lupasi heti korjata käyttöksensä. Vasta viimeiseksi keskustelin Kingin kanssa, joka oli säikähtänein silmin seurannut toimintaani. Kingi oli minulle kova pala, sillä minusta tuntui, että en päässyt kovan kuoren läpi. Hän esitti loppuun asti ylimielistä, katkeraa ja vihaista lasta. Hän sanoi, että hänen äitinsä on opettaja ja että hän saa tehdä ihan mitä hän haluaa. Mutta minä ilmoitin hänelle, että eipä enää, sillä hän olisi tästä lähtien yksin, koska luokan jokainen lapsi oli juuri luvannut minulle olevansa nyt Martin tukena. Ja Kinginä olisi vaikea olla, jos ei ole alamaisia. Vasta nämä sanat tuntuivat pureutuvan häneen. Kotona minua hieman jännitti minkälaista yhteydenottoa saatoin odottaa hänen vanhemmiltaan.

Mutta jo seuraavana päivänä koko luokka oli ollut Martin kanssa kaikki välitunnit, ja Kingi oli jäänyt yksin, sillä kukaan ei seurannut häntä enää. Samana iltana Martin äidiltä tuli kiitosviesti ja hän kertoi, että poika oli ensimmäistä kertaa puoleen vuoteen tullut iloisena koulusta kotiin. Noin vuosi sijaisuuteni jälkeen kysyin eräältä opettajalta, mitä tälle luokalle nykyään kuului. Hän sanoi, että Kingin valtakunta oli sortunut. Marttia ei enää kiusattu, ja entinen Kingi joutui hyväksymään paikkansa tasa-arvoisena oppilaana kaikkien muiden joukossa. Kingin vanhemmista en koskaan kuullut mitään eikä minun tarvinnut edes ottaa yhteyttä heihin.

”MEIDÄN LUOKASSA EI KIUSATA” SEKÄ ERILAISET ROOLIT

Kingin esimerkki (tapaus 2) osoittaa, miten tärkeää on saada koko luokka mukaan heikommassa asemassa olevan tueksi. Joukossa on voimaa, niin positiivisessa kuin negatiivisessa mielessä. Aluksi melkein kaikki olivat Kingin puolella, jolloin Martti tunsii olonsa yksinäiseksi ja syrjäytetyksi. Kun lapset ymmärsivät tekevänsä väärin, voima vaihtuikin toiselle puolelle, eikä Kingi saanutkaan enää hyväksyntää toiminnalleen.

On tärkeää opettaa lapsille, että kiusaajan jutuille nauraminen, kiusaamisen sivusta seuraaminen ja kaverin leikeistä pois jättäminen ovat kaikki eräänlaista kiusaamista. Vaikka itse ei sanoisi tai tekisikään mitään paha, niin nauraminen tai hiljaa oleminen on kiusaamisen hyväksymistä.

Opetta lapsille nämä roolit:

Kiusaaja: Oppilas on kiusaamistilanteen päätekijä.

Apuri: Toimii kiusaajan apuna, mutta ei tee aloitetta.

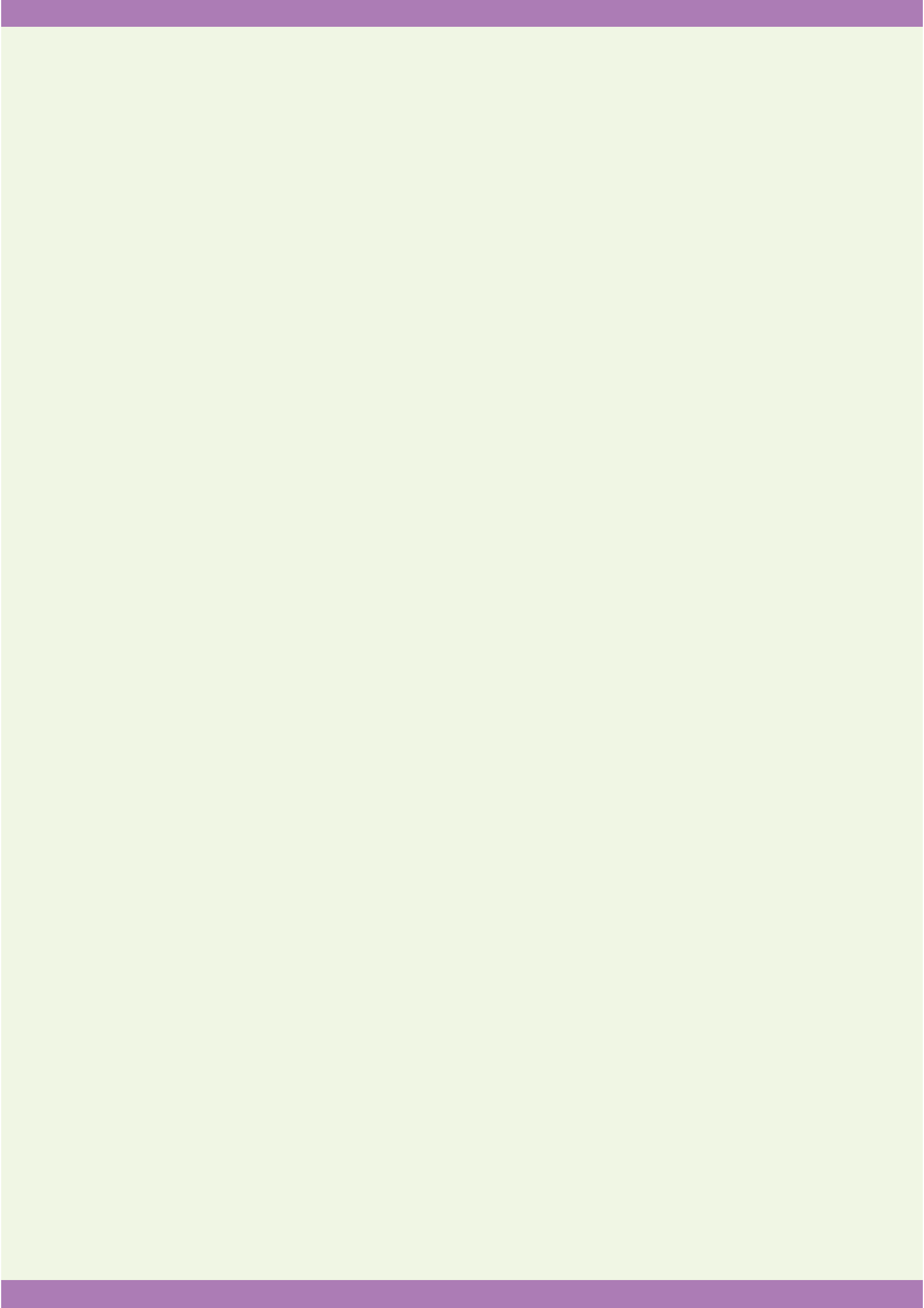
Kannustaja: Oppilas, joka kiusaamistilanteessa naureskelee vieressä ja näin toiminnallaan kannustaa kiusaajaa jatkamaan.

Hiljainen hyväksyjä: Oppilas ei puutu kiusaamistilanteisiin, vaan pysyttelee ulkopuolisena hiljaisesti hyväksyen kiusaamisen.

Kiusattu: Oppilas, joka joutuu toistuvasti kielteisen toiminnan kohteeksi. Hän saattaa olla puolustuskyvytön.

Kiusatun puolustaja: Oppilas, joka on kiusatun puolella. Hän puolustaa kiusaamistilanteessa, kertoo kiusaamisesta aikuisille tai lohduttaa kiusatua.

Sitten kysy lapsilta, missä roolissa he haluaisivat olla.

KEINOT JA RANGAISTUKSET

- **TEE SUUNNITELMA:** Kun kuulet kiusaamisesta, ala heti miettiä keinoja sen lopettamiseksi. Älä viivyttelä tai siirrä asiaa, sillä jokainen hetki voi olla tärkeä. Mieti yön yli ja tartu seuraavana päivänä asiaan. Suunnittele erilaisia vaihtoehtoja, sillä et vielä tiedä, mikä tässä tapauksessa toimii. Käytä suunnitteluun tarvittaessa omaa aikaa, tämän asian puolesta ei tarvitse saada palkkaa!

- **KIUSAAMISKYSELYT:** Pidä kiusaamiskyselyjä säännöllisin väliajoin (ainakin parin kuukauden välein) ja tarkista, ettei luokallasi ole alettu kiusata jotakuta. Pidä lapsia kuitenkin aina silmällä, vaikka saisittekin nollatuloksen, sillä kiusattu ei välttämättä kerro asiasta paperilla. Jos luokallanne ei tosiaankaan kiusata, muista kehua lapsia, ja kiinnittäkää oven ulkopuolelle esimerkiksi juliste "Meidän luokassa ei kiusata". Se toimii hienona esimerkkinä muille luokille. Suosittelen ehdottomasti, että rehtori tai erityisopettaja vilkaisisivat jokaisen luokan kiusaamiskyselyt, sillä näin he ovat hyvin perillä siitä, mitä koulussa tapahtuu. Koulussa voi myös sopia, että jokainen opettaja vie rehtorille tai erityisopettajalle nähtäväksi paperin, jossa lapsi kertoo kiusaamisesta. Näin asia ei ole vain yhden henkilön valvonnassa.

- **JÄLKI-ISTUNTO:** Väitän, että jälki-istunnon voi unohtaa yhtenä rangaistusmuotona silloin, kun kiusaamista on tapahtunut jo useamman kerran ja ensimmäinen tai toinen jälki-istunto ei ole selvästikään tehonnut kiusaajaan. Toisaalta jälki-istunto voi olla opettajalle hyvä tilaisuus saada rakennettua hyvä keskusteluyhteys kiusaajan kanssa. Minunkin jälki-istunnossani kiusaajasta ja kiusatusta tuli kavereita, ja olen kuullut myös, että parhaimmat opettajat muistetaan siitä, että he ovat jakaneet jälki-istunnossa pullia. Itse en määräisi kiusaajaa jälki-istuntoon jättäen hyödyntämättä hyvää keskustelutilaisuutta.

- **VANHEMMAT MUKAAN:** Sekä kiusatun että kiusaajan vanhemmille on hyvä ilmoittaa kiusaamisesta. Todennäköisesti ainakin kiusatun kotona asia on jo huomattu. Suurin osa kiusaajan vanhemmista suhtautuu vakavasti siihen, että heidän lapsensa on toiminut kiusaajan roolissa. He jopa saattavat rangaista lasta kotona. Suosittelen, että kun tilanne on vakava, opettaja mieluummin soittaisi kotiin. Puhelimessa kuulee vanhempien asennoitumisen asiaan paljon paremmin kuin kirjallisessa viestissä.

Lisäksi väärinkäsityksiltä ja pitkiltä kirjeenvaihdoilta vältytään, kun asiaa päästään juttelemaan puhelimitse. Vanhemmille kannattaa kertoa, että seuraat nyt tilannetta ja että otat heihin herkästi yhteyttä, jos kiusaaminen jatkuu. Muistuta, että tarvittaessa järjestetään yhteinen pala-veriaika kaikille osapuolille. Parasta olisi, jos saat kiusaamisen loppumaan hoitamalla asiaa lasten kesken ennen kuin molemmat perheet kutsutaan paikalle ja juttu voi paisua kuin pullataikina.

- **MUU HENKILÖKUNTA:** Jos sinusta tuntuu, että et saa kiusaamistilanteita hoidettua tai kiusaamista loppumaan, ota avuksi koulun muu henkilökunta (eritysopettaja, rehtori, kuraattori, psykologi). Ei ole väärin myöntää, että omat keinot eivät riitä, mutta on väärin jättää asia sikseen ja olla tekemättä mitään, koska oma ammattiyhteisö saa kolhun.

- **TEHOKAS VÄLITUNTIVALVONTA:** Pihassa pitää olla riittävästi aikuisia kiertelemässä näkyvät liivit päällä. Opettajien ei pitäisi jäädä pihaan juttelemaan keskenään, vaan kävellä ympäri pihaa ja ennakoida tilanteita. Joissakin kouluissa opettajia kielletään juttelemasta keskenään välitunnin aikana, jotta he voivat paremmin keskittyä valvontaan. Aika usein kouluissa kahdeksan välitunnilla, silloin kun lapset tulevat kouluun, ei ole valvontaa. Yleensä silloin kiusatut lapset ovat kaikista yksinäisimmillään ja alttiita kiusaamiselle. Valvontaa pitää järjestää jokaiselle välitunnille, ja yksi opettaja voisi mennä aamuisin portille tervehtimään lapsia.

- **VÄLKKÄKAVERIT:** Suosittelen lämpimästi käyttämään välkkäkavereita. Vanhimmasta luokasta voi valita vapaaehtoisia halukkaita, joilla olisi myös "valvontavastuu", ja he kulkisivat pihassa omat liivit päällä, jotta heidät huomattaisiin. He toimisivat tarvittaessa yhteistyössä opettajien kanssa, jos tiedetään, että jotakuta lasta täytyisi pitää silmällä tai tälle pitäisi järjestää seuraa. Välkkäkaverit voisivat hakeutua yksinäisten luokse, ja lapsetkin tulisivat ehkä mielellään kertomaan heille kiusaamisesta. Olisi hyvä, jos välkkäkavereita olisi lähes joka välitunnilla tai ainakin päivittäin.

- **LÄHESTYMISKIELTO:** Lähestymiskielto kuulostaa kovalta rangaistukselta, mutta oikeasti olemme käyttäneet sitä jo iät ja ajat. Sehän tarkoittaa vain sitä, että kiusaajalle kerrotaan, että hän ei saa jonkin aikaa mennä kiusatun lähelle, vaan jättää tämän rauhaan. Myöskään kiusattu ei saa hakeutua kiusaajan seuraan silloin. Sanana "lähestymiskielto" voi olla painavampi ja merkittävämpi kuin jos vain sanottaisiin, että älä mene toisen lähelle.

- **RAJAA KIUSAAJAN REVIIRIÄ:** Joskus olen kuullut, että kiusatulle sanotaan, että hän voisi viettää välitunteja sisällä, koska häntä kiusataan. Joskus se voi olla ihan ok, mutta ei ole oikein, että kiusaaja juoksentelee iloisesti vapaana pelaamassa muiden kanssa, kun kiusattu on pahimmassa tapauksessa luokassa yksin. Silloin hänelle pitäisi järjestää ainakin kaveri seuraksi. Entä jos tilanteen kääntäisi niin päin, että rajataankin kiusaajan reviiriä? Joko tämä viettää jonkin välitunnin sisällä päivittäin (näin kiusattu saa olla rennosti kyseisellä välitunnilla) tai sitten piha-alue jaetaan heidän kesken. Kiusaajalle, alleviivaan että kiusaajalle, ilmoitetaan, mille alueelle hänellä ei ole lupaa mennä. Kiusaajasta voi tuntua hyvin ahdistavalta, että hänen ulkoreviiriään kavennetaan. Kiusaajalle on tärkeää kertoa, että lähestymiskielto tai rajattu alue poistetaan, kun kiusaamisasiassa tapahtuu muutos. Voi olla myös hyvä, että ennen kieltoa ja alueen rajaamista kiusaajaa varoitetaan edes kerran asiasta. Kerrotaan, että jos kiusaaminen ei lopu, otetaan sitten tällaiset keinot käyttöön.

- **KASVATUSKESKUSTELUT + POSITIIVINEN PALAUTE:** Nämä kaksi asiaa kulkevat käsi kädessä ja ovat molemmat tärkeässä roolissa. Kasvatuskeskustelu kannattaa pitää kiusaajan kanssa kahden kesken, myös silloin, jos kiusaajia on isompi porukka. Keskustele jokaisen kiusaajan kanssa henkilökohtaisesti, sillä se on tehokkaampaa vaikkakin vie aluksi enemmän aikaa. Usko pois, se maksaa kyllä itsensä takaisin. Juttele niin kuin aikuinen aikuiselle. Mieti, onko mahdollista, että pohtisitte kiusaajan kanssa yhdessä, miten kiusaaminen saataisiin loppumaan. Pidä kasvatuskeskustelun sävy tiukkana, mutta näytä, että toivot myös kiusaajan parasta, etkä ole vain torumassa häntä. Anna kiusaajalle positiivista palautetta silloin tällöin, kun huomaat asiassa tapahtuneen edistymistä, kiusaaminen on vähentynyt, päivä on sujunut hienosti ilman ongelmia tai kiusaaminen on loppunut kokonaan. Kiusaajaakin pitää kehua!

- **ANTEEKSIOPYYNTÖ:** Lapset eivät saa unohtaa pyytää anteeksi. Jos kyse on ollut riidasta, ehkä molempien olisi tarpeellista pyytää anteeksi. Mutta jos kyse on ollut kiusaamisesta ja toisen alistamisesta, silloin anteeksi pyytää vain kiusaaja. Ja minusta kiusatun ei tarvitse heti anteeksipyynnön jälkeen sanoa "saat anteeksi", sillä ehkä hän ei ole vielä valmis antamaan anteeksi. Voisiko kiusattu ottaa anteeksipyynnön vastaan hiljaa?

Rangaistuksista aina sanotaan, että ne eivät saa perustua alistamiseen. Onko julkinen anteeksipyyntö alistamista? Jos kiusaaminen on ollut sitä,

että kiusattua nöyrytetään aina koko luokan edessä, miksei anteeksi-pyyntökin voisi tapahtua silloin koko luokan kuullen? Tällainen tilanne pitää kuitenkin hoitaa hienovaraisesti. Kun kiusaaminen on ollut julkista nöyryyttämistä kaikkien kuullen, opettaja voisi esimerkiksi sanoa kaikille, että kiusaajan ja kiusatun (nimet) väliset asiat on nyt selvitetty ja aikuiset seuraavat tilannetta. Kiusaaja pyytää kiusatulta anteeksi vielä myös kaikkien kuullen. En uskoa, että kovin moni lapsi haluaa enää sen jälkeen tulla uudestaan luokan eteen myöntämään tekonsa. Joskus on hyvä, että kättä paiskataan kaikkien luokkakavereiden nähden. Tuomitaan kiusaaminen, mutta ei lasta.

- **KAVEREIDEN TUKI:** Käytä joukkovoimaa positiivisessa mielessä ja yritä saada mahdollisimman moni kiusatun puolelle. Voit pyytää joitakin oppilaita olemaan yksinäisen seurana tai vain seuraamaan tilannetta ja tulla kertomaan sinulle havainnoista.

- **AIKUISEN MALLIESIMERKKI:** Kiinnitä huomiota, miten itse käyttäydyt ja puhut lasten kuullen. Haukutko naapureitasi, muita opettajia, oppilaita tai ex-kumppaniasi? Itse sanon usein lapsille, että enhän minäkään puhu toisille opettajille rumasti tai kiusaa heitä. Silloin ei lapsillakaan ole oikeutta tehdä niin. Yritän aina olla lapsille hyvä aikuisen malli, puhun työpaikallani kaikkien kanssa asiallisesti, ystävällisesti ja kohteliaasti.

SKOLARS TARJOAA OPETUSMATERIAALEJA:

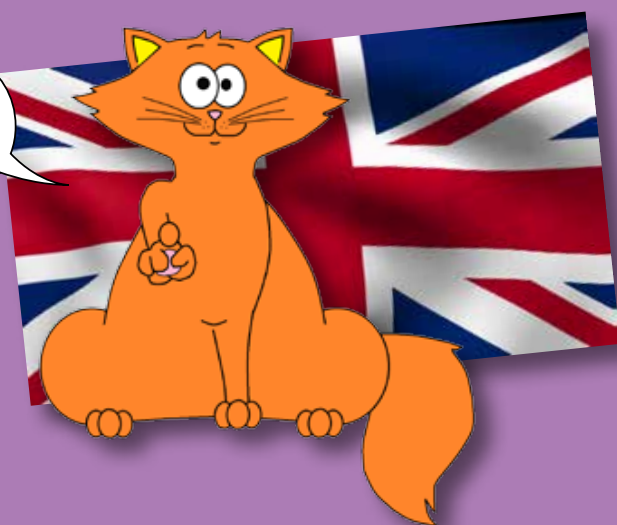
- TOIMINNALLISET KIELIPAKETIT:
englanti, ruotsi, suomi, saksa
- MATEMATIIKKA:
Kertotaulumestari kertotaulujen harjoitteluun
- SUOMEN PALASET:
S2-materiaali reaaliaineiden ja
suomen kieliopin vahvistamiseen

Ulla Vesa
Luokanopettaja, t.j.
050 357 2714
ulla.vesa@skolarsfinland.fi
www.skolarsfinland.fi

Soita ja tilaa koululenne
Minun Luokassani ei kiusata
-luento

HARJOITTELE
ENGLANTIA
PELATEN JA
LEIKKIEN!

SKOLARS
Finland

www.skolarsfinland.fi